

Capitu. Vnicum

re. **N**ō g̃ passus fuisse filiū locū ei⁹ ignorari. vt honozare ea cūctis. si nō esset i celis assūpti. **N**ō autē resuscitātū assūpti fuerit. ignorat. Aliq̃. n. di cū ip̃a die p̃ sepulturā eius. Aliq̃ tertia ad filiū tudinē filiū. Aliq̃ quarto die vt legit̃ in reuelatio nibz beate elizeth sibi ab angelo intimarum.

Quantū ad tertiu. §. VI

sc̃z quo fuerit assumpta seu vbi collocata canit ecclesia. et asseuerant omnes doctores. quia eral tata est sup choros angeloz vnde sup omēs pur ras creaturas. **V**nde sc̃z. b. alterū. Sicut inter naturam increaram diuinam et naturam creatā rationalem medium est h. umanitas christi vni ta deitati. et sic de extremis parti cipat. quia natu ra de extremo ad extremum transit per mediu tra inter naturam puram glorificatam. et natu ram vnitam deitati quasi extrema ponitur medi um beata maria. vtpote mater eius. quod vnitū est. que tamen ipsa pura creatura est non vnita deitati. Et sic super omnes angelos et sanctos est sed infra christū. Et hoc ip̃a innuit. dicens Ec̃i. xxii. Radicau i p̃lo honozificato. Populs ma rie honozificat⁹ est ceteris angeloz et sanctoz Radic auit est p̃cipiu arbor. Imaginem g̃ summitatē p̃fectionis glorie beatoz esse in seraphim ordie supmo. Et ibi incipit p̃fectio gratie et glorie vir ginis extendens se erga filium incarnatū. De hac Gerardus in omel. suis. Solus dñs iesus christus potest hanc virginē magnificare. quem ad modum feat. vt ab ip̃a maiestate laudem cō tinuo accipiat et honozem. angelicis sp̃ata cho ris. archangeloz vallata tenninis. thronorum hincinde possessa iubilationibz. dñationum circū cincta tripudis principatum circū insēpta obse quis. potestatum amplexata plausibus. virtutu girata honozibz. cherubim circūstantiata h̃mni ficationibz. seraphim possessa vndiqz ineffabili bus cantionibus. Ipsa quoqz ineffabilissima trinitas h̃mni tripudio sibi applaudit. atqz sua gratia in ea rota redūdante. omēs eidē attendē facit ap̃loz splendidus ordo ineffabiliter glam illā extollit. Martyr multitudine oimode suppli cat dñe tante. Confessor exercitus innumerabil continū sibi p̃sonat canticū. Virgini cadidissi ma contio iugē choro ad suam celebrāt gl̃iam. Inuice etiā infernus sibi iubilat. et p̃cissimi de mōes clamāt. hec ille **N**ō autē ociosa ibi manet sed in supmo sita poli nos p̃mendat sue proli. p̃curans et iustis et p̃catoribus subsidia salu luntis mētis et corporis. **H**ec est inquit fulbertus ep̃s in sermone. que quondā in auxiliū magni patris basilij misit sanctū angelū. qui et mortu um suscitauit. s. mercuriū militē martyrem. qui egressus de tumulo lanceā suā in ecclesia apen sam arripēs ipsū iulianū apostatā imperato rem p̃secutorē fidelū. qui minatus fuerat ba

filio in reuersiōe sua ex prelio cōtra p̃ctas euertū surū ciuitatē cū habitatoribus suis. vbi presula batur ipse basilus. vulnerauit ad mortē. vnde et mortuus est. Ipsa beata Maria tixophilus archidiaconi. qz iniuste sua dignitate p̃uatus fuerat. impatiēs tāte iniurie per adiutorū ma gi diabolo se tradiderat. instrumentū super hoc cōficiēdo. et ei offerēdo. vt recuperaret dignitatē et honozem amissum. quod et securū est. **S**z postea p̃niam agēre et ip̃az virginē inuocātē de faucibz diaboli eripuit. Ad thronū igitur gratie ei⁹ et tu mum glorie recurramus. vt inueniamus misericordiā in tempe oportuno Amen.

Titulus. xvi. de dono scie

De dono scie qd sit. et ad qd se extēdat. et vnicum

Optum fac mihi

Domine finem meū. et numerus dierum quis est. vt sciam quid desit mihi p̃s. Cum gloriosus deus sit finis vltimus hominū. ad quem facti sunt. quia fecit deus rationalem creaturam. vt summum bonū intelligeret. intel ligendo amaret. amando possideret. possidendo frueretur. vt ait magister in. q. senten. di. i. tamē pauci sunt. qui hoc attendant p̃ occupationibus et vicis impediti. Et ideo orandum est cū psal. vt notum faciat hunc finem nobis. Sed et nūc rum dierum nostrorum quis est in presenti. qz breuissimi et incerti. Dies enim mei velociores fuerit cursore. ait Job nono capi. Quod qz non aduertunt homines. sed quasi longiores sint et et pliri tempis. ideo paz sibi vacant. et inde nō sciunt. nec scire cupiunt. quod desit eis virtutis et bonitatis. vt assequi valeant finem suū. Sed sine cognito per tonum scientie potest quis scire quid sibi desit ad bene cōuersantium in medio nationis p̃ane et p̃uerse. Et contra dicit tomus **I**saie. v. Propterea populus meus ductus est captiuus. quia non habuit scientiam. et dilatauit infernus animā suam. et aperuit os absqz villo termino. Sed scias p̃ hoc tonū. quomodo te oporteat conuersari in tomo dei. que est ecclia dei viuentis. ait apostolus in prima ad thi. iij. Circa tonum scientie p̃sideranda sunt tria.

Primum significatio nominis.

Diffusio muneris.

Appropriatio beatitudinis

Quantum ad primū. §. I.

sc̃z quid significet scientia. **N**otandum est qz no men scientie inportat certitudinem cognitionis et iudicij per discursum rationis. **V**nde omnis certitudinalis cognitio alicuius per ratiois collationem dicitur scientia. **A**d s̃ autē qz intellect⁹ humanus perfecte assentiat veritati fidei duo re

Titulus XVI

quiritur. Primum est, ut sane capiat ea que
 proponuntur, et hoc pertinet ad totum intellectum.
 Secundum est, ut habeat certum iudicium de
 eis discernendo credenda a non credendis et agē
 da a vitandis. Et ad hoc est necessarium totum
 scientie. Et sicut scientia que est virtus intellectuā
 lis habet certitudinem de rebus creatis ex ratione
 demonstratiua, et ideo est secundum humanum
 modum, ita scientia que est totum spiritus sancti ha
 bet certitudinem de rebus credendis et agendis
 supra humanum modum ex presentia spiritus san
 cti. Hec beatus thomas in scripto super tertio sen
 ten. di. xxxv. arti. iij. q. i. Sed ad maiorem horum
 declarationem secundum Ray. in summa. Scien
 dum est, quod certitudo iudicij de aliquo fit duobus
 modis. Vno modo per causam altissimam, et sic
 vel simpliciter, et sic sapiens dicitur, qui nouit al
 tissimam causam simpliciter id est ipsum deum
 vel secundum quid id est in aliquo genere in
 tum per illam potest de alijs iudicare, et sic est sa
 pientia que est virtus intellectualis. Nam sapiens in vno
 quoque genere dicitur, qui nouit altissimam cau
 sam in illo genere, per quam potest de omnibus
 illius generis iudicare. Alio modo certitudo iu
 dicij fit per causas secundas vel inferiores. Et ta
 lis certitudo dicitur scientia. Et ideo sapientia
 in hoc differt a scientia, quia sapientia est cogni
 tio rerum diuinarum. Scientia vero est quod cogni
 tio rerum humanarum. Sciendum est ex diuer
 so, vel ex differentia mediij cognoscendi assumi
 tur differentia inter sapientiam et scientiam, ver
 bi gratia. Cum per res creatas cognoscimus de
 um, hoc cognitio magis pertinet ad scientiam quam
 ad sapientiam et econuerso. Cum de rebus crea
 tis secundum rationes diuinas iudicamus, hoc
 magis spectat ad sapientiam quam ad scientiam scdm
 beatum Thomam secunda secunde. q. ix. arti. ij.
 Tertium quod est considerandum, est quod scien
 tia que est totum ad quattuor ordinatur que sunt
 nobis necessaria ad salutem, scilicet ad specula
 tionem, operationem, conuersationem, et admi
 nistrationem. Donum scientie ordinatur ad
 quattuor. Primo ad speculationem, quia scilicet
 per totum scientie scit pro certo quid fide tene
 re debeat, et discernere credenda a non credendis.
 Vnde ciprianus in lib. de lapsis ait. Mandant
 aliqua martyres fieri, sed si iusta sunt, si licita, si
 non contra dominum ipsum, ac dei sacerdotem
 id est prelarum facienda sunt. Mandant sancti
 martyres aliqua fieri. Sed si scripta non sunt in
 lege domini que mandant, facienda non sunt, an
 te est ut sciamus eos illa a domino impetrasse que
 postulant, et tunc facere quod mandant. Non eni
 statim videre potest de diuina maiestate concessum,
 quod fuerit humana pollicitatione promissum.
 di. l. Si quis. Vnde et augustinus in eucly
 ridion ait. Longe tolerabilius est in his que a

religioe seiuncta sunt mentiri quam in his sine quo
 rum fide vel noticia deus celi non potest falli. xij.
 q. ij. in ipaz. Secundo scientia ordinatur ad ope
 rationem. Non enim cognitio rerum quantum
 ad suas naturas, et quidditates pertinet ad totum
 scientie sed sola cognitio practica, qua homo ex
 presentia spiritus sancti ut supra dictum est, quadam
 certitudinem concipit de agendis. Vnde totum
 scientie secundario se extendit etiam ad operatio
 nem, secundum quod per scientiam credibilium et
 eorum que ad credibilia consequuntur dirigimur
 in agendis secundum illud Jacobi. iij. Scienti
 boni et non facienti peccatum est illi, ubi glosa.
 Sciens benefacere et non faciens maius pecca
 tum habet, quam si nesciret, quibus ignorantia boni
 scilicet necessarium ad salutem magnum sit peccatum, cum
 scriptum sit. i. ad Cor. xij. Ignorans ignorabitur.
 Vnde et beatus gregorius in lib. moral. Qui ea
 que dei sunt sapiunt, a domino sapiuntur, id est
 approbantur ea operando. Qui ea que dei sunt ne
 sciunt, a domino nesciuntur, id est reprobantur.
 Et qui stultus fuit in culpa, sapiens erit in pena. di.
 xxxv. q. i. Quia ea. Et christus luc. xij. Seruus qui
 scit voluntatem domini sui, et non facit plagis
 vapulabit multis. Beatus thomas se. se. q. ix. arti.
 iij. Tertio valet totum scientie ad bonam in
 ter malos conuersationem. Vnde magister senten
 tiarum in litera in tertio di. xxxv. dicit, quod per to
 tum scientie scimus conuersari in medio natio
 nis prave et peruerse, et abstinere a malis. Et be
 tus hieronymus ait. Valeto simplicitatem col
 lumbe, et nemini machineris colos, et astuciam
 serpentis, ne aliorum supplanteris insidias. Non
 multum distat a vicio in his scilicet que pertinet
 ad salutem, decipere vel decipi posse christianus
 xvi. q. i. Si cupis. Quarto scientia que est to
 tum valet ad rectam temporalium bonorum ad
 ministrationem. Vnde beatus Augustinus di
 cit, quod actio qua bene utimur rebus temporalibus
 scientie dono attribuitur. Idem beatus Augu.
 ad macedonium. Omnes qui sibi gaudere vis
 dentur acquisitis, eis uti nesciunt, alienis pos
 sidere conuincuntur, hoc enim certe alienum non
 est, quod iure possidetur, hoc autem iure quod iuste
 hoc autem iuste quod bene. Omne igitur quod
 male possidetur, alienum est. Male autem possi
 detur qui male utitur. xij. q. iij. Quid dicam. Do
 num igitur scientie facit quod bona temporalia
 licite acquisita bene possideantur per bonum usum
 eorum non abutendo. Ratio autem huius est,
 quia creature sunt, ex quibus homo occasionali
 ter a deo auertitur secundum illud Sapient. xij.
 Creature facte sunt in odium et in misericordiam
 pedibus in sapientium, que videlicet de his rectum
 iudicium non habent, quia peccando per inordi
 natum affectum earum ponunt perfectum bonum
 in creaturis, vltimum finem in eis constituendo

Capitu. Vnicum

Sed rectum iudicium de creaturis habetur per
tonum scientie. quod scilicet sunt inferiora eo
sine comparatione. et ideo non preponenda ei in
affectione. Beatus thomas secunda secunde. q.
ix. arti. viij.

De differentia inter .§. II.

scientiam humanam et prudentiam. et scientiam
prout est tonum. Si autem arguatur quod propter
bonum usum temporalium non est necessarius
tonum scientie. ut nunc dictum est. quia pru-
dentia et humane scientie videntur ad hoc suffi-
cere. Nam cum prudentia sit recta ratio agibi-
lium secundum philosophum. ij. ethicorum. et sci-
entie humane multa docent de huiusmodi bo-
no vsu temporalium. ut Tullius lib. de offic. Re-
spondet reynorius post beatum Thomam. quod sci-
entia que est tonum in hoc differt a prudentia.
quia prudentia non certitudinaliter sed magis
extimative habet iudicium de agendis. Sed sci-
entia que est tonum habet certitudinem iudicium de
agendis ex potentia spiritus sancti. et ideo falli non
potest. Beatus thomas super tertia di. xxxv. Quid
et sapiens inquit Sapientie. ix. Mitte illam scilicet
gratia tuam de celis sanctis tuis. et a sede magni-
tudinis tue. ut mecum sit. et mecum laboret. et sciam
quid acceptum sit apud te. Sic enim illa omnia
et intelligit et reducit in operibus meis sobrie.

Quantum vero ad scientias humanas respondet
quod non sufficiunt ad homini rectam administratio-
nem temporalium. que scientie ex ratione demon-
stratiua acquiruntur. Sed necessarius est tonum
scientie. Et hoc triplici ratione. Primum quia ratio
humana valet ad finem naturalem. non autem
ad supernaturalem. ad quem homo est ordina-
tus. Et ideo ut ad illum dirigat opera sua circa
temporalia. est necessarium tonum scientie. Tunc
quia rationi humane non sunt omnia cognita. nec
omnia necessaria ad salutem. sicut scientia
que est tonum. Ille spiritus veritatis docebit
vos omnia scilicet necessaria. ad salutem. Job. xviij.
Beatus augustinus. Constat nos sine spiritu sancto
mandata eius implere non posse. Tunc quia
in scientiis humanis potest esse peccatum non pro-
se. quia nulla scientia in quantum scientia de se est
mala. sicut scire in quantum scire nunquam est malum. alio-
quin scientia malorum non esset in deo. quod est ab-
surdum dicere. sed per accidens in scientiis hu-
manis contingit esse peccatum. vel in sciendo.
vel in addiscendo. vel considerando. et hoc vel ex par-
te cognoscentis. vel ex parte cognosibilis rei. et
sic intelligendum est quod ait beatus Augusti-
nus. In una eademque re et nescienti sciens. et
erranti non errans recta ratione preponitur. In
diuersis autem rebus cum vnus utiliora. alius
minus utilia vel etiam noxia quis non in eis ea
que ille scit ei preferat nescientem. Sunt enim que-

dam que melius est nescire quam scire disti. xxxviij.
Quamuis. vbi dicit glosa. quod quis omnis scien-
tia in se sit bona. tamen aliqua alicui est mala oc-
casionally scilicet propter abusum. Et ex parte quidem
cognoscentis alicui est aliqua scientia humana
mala dupliciter. Vno modo propter occupationem
dum scilicet propter occupationem in studio alicuius
ius scientie impeditur ab executione alicuius
officii ad quod tenetur. Sicut si iudeus propter stu-
dium astrologie non intenderet causas expedi-
dis. vel non esset diligens ad legendum in ma-
teria illa ut oportet. vel sacerdos curatus prope
studium rethorice vel philosophie desisteret a con-
fessionibus audiendis. quoniam ad hoc tenetur. vel non
vacaret propter aliud studium materie. que per-
tinet ad casus conscientie. Et sic beatus hieroni-
mus reprehendit sacerdotes qui ommissis studiis
scripturarum. nimis vacant studio gentilius di.
xxxviij. Sacerdotes et c. sequenti. Secundo pro-
pter delectationem alicuius scientie ex qua aliquis
venit ad contemptum sacrarum scripturarum. quas
reuereri oportet sicut legitur de beato hierony-
mo qui propter nimiam delectationem in ornatu
eloquentie Ciceronis prophetarum cum legebat
sermo ei horrebat incultus. euz fuisse in infirmi-
tate constitutum. acriter redargutum. et Cice-
ro nianum vocatum non christianum. et grauius
propter hoc a domino flagellatum. ut di. xxxviij. le-
gitur. Secundo scientia aliqua est alicui noxia
ex parte cognosibilis. Et hoc tripliciter. Primo
quia scibile est inclinans ad culpam. ut scientia
necromantie et astrologie. in quantum scilicet per iudi-
cium astrozum vult quis iudicare de actibus hu-
manis tanquam necessitate procedentibus ad bo-
num vel malum. Et de huiusmodi dicit beatus
Ambrosius. quod astronomia et stologia et huius-
modi respecta sunt. quia nihil valent ad salutes
sed mittunt in errorem. Et qui his student curam
anime non habent di. xxxviij. §. hinc etiam.
Et de poetica dicit Isidorus in libro de summo
bono. et di. xxxviij. Ideo prohibetur christianus fi-
gmenta legere poetarum. quia pro oblectamenta
fabularum nimium excitantur mentes ad in-
continua libidinum. Secundo quando scibile nullam
habet efficaciam utilitatis alicuius. ut ars nota-
ria. ad quam addiscendam fiunt multe obserua-
tie illicite et non realiter sed fantastice acquiruntur
opere demonum. Tertio quando scibile ex-
cedit cognoscentis potentiam. Unde dicitur Ecce-
lesiastici. ij. Altiora te ne quesieris. et fortiora te
ne scrutatus fueris. Altiora vocat ad que non suf-
ficit ratio naturalis. et tamen ratione naturali
vult talia querere. ut mysterium trinitatis. incar-
nationis. sacramenti eucharistie et huiusmodi.
contra quos dicitur proverbia. xxv. Qui scruta-
tor est maiestatis opprimetur a gloria. Est er-
go necessaria scientia que est tonum que dirigit

Titulus XVI

circa hmoi ad sciendum que congruunt saluti

Secundū principale §. III.

considerandum est circa scientie tonū diffusio muneris id est in quibus tonum scientie habet esse. Pro cuius declaratione sciendum. q̄ huiusmodi tonū ordinatur ad duo. Primo ad discretionem seu discernendū de credendis et agendis. Nam per scientie tonū homo habens scit certitudinaliter quid credere. quid agere debeat circa necessaria ad salutem et discernere credenda a non credendis. et agenda a non agendis. Et hęc scientia est in oibus habentibus gratiā gratū facientē. Omnes enī tales ex infusione gratie habent rectum iudiciū circa credenda et agenda. ita q̄ in nullo deuiant a rectitudine iusticie. et ppter hoc dicitur scientiam sanctorū habere. Unde dicitur Sapientie. x. Iustum deduxit dominus p̄ vias rectas. et ostendit illi regnū dei. dedit illi scientiā sanctorū. id est scientiam talem qualem decet sanctos habere. id est in nullo a rectitudine iusticie declinare. vel scientia dicitur sanctorū quia sancti eligunt temporaliter cruciari. et in eternum gloriari. Secūdo scientia ordinatur vel ad manifestationem vel ad eruditionem vel ad defensionem fidei. Et hęc scientia p̄tinet ad gratiā gratis datā que magis dat ad utilitatē aliorū q̄ sui. de qua dicit apostolus primo Corin. xij. Unicuiq̄ dat manifestatio spiritus ad utilitatem sc̄ aliorū. Et sequitur. Aliq̄ datur sermo sapientie. aliq̄ sermo scientie etc. Et hęc scientia non est illa. que dicitur tonum sp̄s sancti vnus ex septem. Hęc est in omnibus habentibus gratiam gratum facientem. sed in quibusdam et non solum in bonis sed et malis potest esse communis. Unde beatus Augustinus in lib. xij. de ciuitate dei dicit q̄ de hac scientia non pollent plurimi. quibus polleant fide. et subdit. Aliud est scire quid credere debeat. aliud est scire quemadmodū hoc ipsum p̄s opituletur. et contra impios fides defendatur. Est ergo ista in predicatoribus et doctoribus et alijs nonnullis inq̄tum scilicet per acquisitionem solum et studium humanum in scientijs etiam theologia talia didicerunt. vt ratione humana possint alios docere de credendis et agendis. et contra impugnantes defendere. Sed inq̄tus sine studio humano ex inspiratione spiritus sancti ista habent sicut apostoli et etiam sancti doctores ecclesie. quibus vltra humanas scientias acquisitas addita fuit et ista scientia gratia gratis data a spiritu sancto. Declaratur hoc exemplo de sensibus corporis. Sicut enim sensus corporis qui est ad esse vt tactus est in omnibus membris. sensus autem qui sunt ad bene esse sunt in corde tantum. per quod alia membra reguntur ita etiam est de bonis gratuitis. que dantur in

ecclesia. Quedam enim sunt de necessitate salutis. et hęc oportet q̄ dentur omnibus membris iesu christi. et huiusmodi sunt que pertinent ad gratiam gratum facientem. vt sunt virtutes et dona. Quedam vero sunt que sūt ad bene esse. sicut gratie gratis date. vt operatio miraculorum prophetia. et genera linguarum et huiusmodi. Et hęc non dantur omnibus membris christi. sed illis tantum quibus expedit ad edificationem fidei. Unde sicut facere miracula et prophetare nō est de necessitate salutis seu fidei sed de perfectiōe dei. Sic et sermo scientie et alie gratie gratis date de quibus loquitur apostolus primo Corinthio. xij. Hęc thomas in scripto super. iij. sententiarum disti. xxv. articulo. iij. Ad hoc facit optime quod ait Beda super Iohann. et habetur de peniten. distinctio. ij. Querendum ubi ait. Notandum q̄ in sanctis hominibus quamdiu mortale corpus gestant. partim manet spiritus semper. partim reditus recedit. Manet apud eos. vt bonis insistant actibus. voluntariam paupertatem diligant. mansuetudinem consequantur. pro eterno desiderio luceant et huiusmodi. ceterisq̄ fructibus spiritus insistant. Recedit ad tempus. vt non semper facultatem infirmos sanandi. mortuos suscitandi. vel prophetandi facultatem habeant. Manet semper. vt possint habere virtutes. quibus mirabiliter viuant. Venit ad tempus. vt etiam alijs per miraculorum signa quales sint intus effulgeant. Velius ad propositum facit quod ait beatus Augustinus. i. q. i. dicens. Multe operationes sunt spiritus sancti. quas cum idem apostolus quodam loco connumerasset scilicet primo Corinthio. xij. conclusit. Hęc omnia operantur vnus et idem spiritus. diuidens singulis prout vult. Aliud ergo est sacramentum quod habere etiam Symon magus potuit. Aliud prophetia. quod et in malis hominibus fieri solet. vt in Saul. Aliud operatio eiusdem spiritus quam nisi boni habere non possunt id est charitas que non est nisi cum gratia gratum faciente et bonis spiritus sancti. Hęc charitas proprium tonum est catholice vnitatis et pacis. nec eius tonum in omnibus. quia nec eius sunt omnes.

Tertium principi §. IIII

pale quod consideratur circa tonum scientie est appropriatio beatitudinis. Nam scientie que est tonum spiritus appropriatur et conuenit tertia beatitudo. q̄ est iustus. Mat. v. Beati q̄ lugent. quoniam ipsi consolabuntur. Ubi tanguntur

Capitulum Vnicum

duo convenientia tunc scientie. **P**rimo appropriatur scientie luctus pro merito dum dicitur. Beati qui lugent scilicet de preteritis erratibus ubi glosa interlinearis ait. Si scientie illustrantur, ut sciant quibus malis inuoluantur. Et eccles. i. Qui addit scientiam, addit et dolorem. Secundo appropriatur consolatio scientie pro premio cui subditur, quoniam ipsi consolabuntur. Et hoc in presenti, dum homo per rectum iudicium scientie creaturas in bonum diuini ordinat, et in futuro talis consolatio perficietur. Unde beatus Augustinus, in sermone tommini in monte ait. Scientia conuenit lugentibus qui didicerunt quibus malis coniuncti sunt que quasi bona mali appetierunt. b. r. h. scda scbe. q. ix. arti. uij. Et quia scientia secularis seu humana conuenit in noie cuius scientia que est tunc quis realiter differat cum scientia humana sit communis bonis et malis scilicet bonum scientie non nisi in bonis gratiam gratum facientem possidentibus habeat. Ideo breuiter aliqua in commendatione earum in se, et quantum ad bonum usum earum dicitur, et exinde in retestatione abusus earum. Et quod studium earum sit licitum patet ex hoc, quod ut dicit b. Augustinus. A studio percipiende veritatis nullus philetur, viij. q. i. Qui episcopatum, quod intelligendum est dum modo debitus modus, et honestus finis intendatur. Nam ut ait b. Bernardus. Sunt qui scire volunt ut sciantur et vanitas est scilicet superbie, ut in philosophis et gentilibus. Sunt qui scire volunt ut sciant, et curiositas est. Non enim ut ait b. Augustinus. in cognitione creaturarum figendus est gradus sed ad immortalia et spiritus mansura animus dirigendus. Sunt qui scire volunt ut lucentur, et cupiditas est ut in medicis et iuristis et rectoribus, qui per fas et nefas ea scientia vtuntur, seculis si debite. Sunt qui scire volunt ut se edificent vel per se alij edificentur et charitas est. In primis tribus coniter verificatur quod ait apostolus scientia inflat. In ultimis quod subdit charitas edificat scilicet ad meritum. Modus debitus est ut non nimis inlaxeat, vel utiliores vtentur vel per hoc sibi necessaria sciri omitat. His seruatis quod liceat his vacare ostendit hiero. sup. eplam ad titum. Si quis grammatice arte nouit vel dyalectice, ut recte loquendi rationem habeat, et inter vera falsas diiudicet non improbamus geometria, arithmetica et musica habere in scientia veritate. Et paulo post grammatice doctrina potest proficere ad vitam, dum fuerit in meliores usus assumpta. di. xxvij. Idem hieronymus. di. eo. Qui de mensura et vino regis noluit comedere ne polluantur, uti quod si sapientiam atque doctrinam babiloniorum scirent esse peccatum, nunquam acquiescent discere quod non licebat, discunt autem non ut se quantur, sed ut iudicent atque conuincant. Quo modo si quis volens scribere contra mathematicos

cos imperitus matheos risui pateat et aduersus philosophos disputans ignoret dogmata philosophorum. Et loquitur hic beatus hieronymus de adolescentibus hebreorum transfugas in captiuitate in babiloniam scilicet danieli, anania, azaria et misaele. Dicit et Beda super librum regum de e. ait. Turbat acumen legentium, et deficere cogit, qui eos a legendis secularibus libris existimat prohibendos. In quibus si qua utilia sunt quasi sua sumere licet. Alioquin non ipse magister gentium scilicet paulus aliquos versus poetarum in suis scriptis allegaret. Et ut ait gratianus, de eo, quod precepit dominus filios israel ut spoliarent egyptum auro et argento moraliter instruens, ut si aurum sapientie siue aurum eloquentie apud poetas inuenirent, minus in usum salutiferum eruditionis vertantur. In leuitico quoque primitias mellis, id est dulcedinem humane eloquentie domino iullemur offerre. Ex quibus patet quod de se malum non est vacare scientiis secularibus.

Quod autem non solum

liceat, sed etiam debeat quilibet fidelis in scientiis secularibus studere probat dominus iohannes tomimici in libello qui intulatur lucula arguendo tamen non asserendo sic. Quilibet catholicus deum debet imitari quantum potest. Sed deus non habet solum omnem veritatem sed est omnis veritas. Igitur cuiuslibet catholico studere conuenit omni veritati quantum potest. Sed in secularibus scientiis sunt multe veritates, ergo debet christianus scientias seculares acquirere. In hac autem argumentatione sunt quatuor propositiones, que probari possunt de facili scilicet quod deum debet imitari quilibet quantum potest, et quod deus habet omnem veritatem et quod deus est omnis veritas, et quod scientie seculares continent multas veritates. Prima propositio scilicet quod debet homo deum imitari deducitur tripliciter. Ex natura, ratione, et scriptura. Ex natura quidem quantum ad primam dicitur est in secundo de anima quod unumquodque ens imitatur altissimum, hoc non solum clamat suis cupiditatibus homo ad diuinam imaginem factus, sed etiam ipsa muta et que sensu carent naturali locutione clare testantur. Cur ignis sursum graueque quodlibet tendit deorsum. Flumina pariter petunt patrem neptunum id est mare, terra centrum, nisi quia cuncta desiderant esse et conseruari in eo, in quo quiescunt scilicet in locis sibi congruis. Esse autem in deo est absolute et per se esse a quo omne aliud esse non solum dependet, sed conseruatur in esse qualecunque sit illud. Huic autem nature ratio mirifice fauet. Nihil ei se potest odisse dicente scriptura

Titulus XVI.

Nemo inquit apostolus de homine vnquam car-
 nem suam odio habet. sed nutrit et fouet eam. Nihil
 quod potest se non amare. Differt autem amor liber a na-
 turali quoniam ille partialis. hoc optimus vult bo-
 num amato. cuius nihil aliud sit amare aliquid quam
 desiderare vel velle bonum eidem. Hinc reor factum
 quod deus inmensus cui loquitur sapiens dicens sa-
 pien. xi. Diligis omnia et nihil odisti eorum que fecisti
 ceteris a se vult partialia bona non parum dis-
 tincte sibi deo summum et optimum quia libere illa
 seipsum deo naturaliter amat. Omnis ergo na-
 tura se naturaliter amans quod est cunctis com-
 mune. deum sibi procurat pro modulo sue capa-
 citatis inferre. vnde iam omne foris proclamant illud mo-
 rale. Bonum est quod omnia appetunt. Homo igitur
 qui solus inter corporea est ad similitudinem dei
 eiusque glorie mirabiliter capax. ipsumque affectum
 debet pro vniuersis creaturis ipsum conari debet
 imitari nisi sibi totis. quem deus assumpsit. ut
 non ignoraret se futurum deum esse possibilem
 participatione ineffabili quadam. Ad ipsum cla-
 mat veritatis scriptura dicens. Estote vos perfe-
 cti sicut pater vester celestis perfectus est mat. v.
 Quod consummarent in vniuersum cum deo membra
 christi capitis electa per eum. idem christus geni-
 torem orauit ioh. xvij. quando venit eius hora
 ut transiret ex hoc mundo ad patrem. ad idem
 hortatur apostolus ad eph. dicens. Imitatores dei
 estote ut filii charissimi. Sicut enim bonum proficit
 affectum et voluntatem si est verum bonum. ita et
 verum proficit intellectum. Et ideo sicut imitamur
 deum in bonitate virtutum perfectione. ita imi-
 tari debemus in veritatis cognitione proporci-
 nata. nobisque reperitur in scientiis humanis. On-
 de idem apostolus ad eph. ait. Fructus lucis id est
 gratie radiose qua deum imitamur est in omni bo-
 nitate. in iusticia et veritate. ut sicut iusticia que est
 omnis virtus et proficit voluntatem ita et veritas pro-
 ficat intellectum. et sic habetur omnis bonitas
 scilicet voluntatis et intellectus. Alie tres propo-
 sitiones facile declarantur. nam secunda scilicet quod
 deus habet in se omnem scientiam et veritates. est
 satis nota apud omnes tam philosophos quam theo-
 ologos antiquos et modernos. ita ut stulti cen-
 seant a patre. qui dicunt. Non videbit dominus
 nec intelliget deus iacob. ait enim. Intelligite in-
 sapientes in populo. et stulti aliquando sapite.
 Qui plantauit aurem non audiet etc. Et sequitur
 qui vocet hominem scientiam. et minus scit cogita-
 tiones hominum. quoniam vane sunt. id est false. cuius-
 que cogitant deum nescire omnem veritatem. Est
 enim deus omnium de hoc loquentium testimonio que-
 dam mens et intellectus infinitus ubique presens
 omnium possibilium ratio summa. nihil igno-
 rans. sed omnia vnico actu videns. Sic est apud
 platonem mens maxima plena rebus ideis. Apud
 ciceronem et maronem anima mundi tota presens

sens ubique. Hoc intellexit philosophus clemens dicens
 Nobiliores in entibus sunt minus nobiliorum ex-
 emplaria. Ad id refertur seneca dictum epistola.
 xl. vbi ait. Prope est deus. rectus est. intus est. Ita
 dico lucille. Sacer intra nos spiritus sedet. ma-
 lozum bonorumque nostrorum observator et cu-
 stos. hic prout a nobis tractatus est. ita nos ip-
 se tractat. huius sapientia secundum Dionem. ariopagi-
 tam in li. de diuino. no. seipsum cognoscens cognos-
 cit omnia. et materialia imaterialiter. et indiuisi-
 bilitate diuisibilia. et vniuersa multa. hinc iuxta
 paulum ariopagite magistrum. Omnia nuda
 et apta sunt oculis eius ad hebreum. uel. Sunt enim
 oculi dei mini lucidiores sole qui in omni loco con-
 templantur bonos et malos teste veteri sapien-
 tie. et b. ambro. sup epistolam ad col. ait. Om-
 nis ratio superne scientie et terrenae creature in
 eo est. qui est earum et autor quem qui inuenit
 nihil ultra querat. quia hic est perfecta dei virtus
 et sapientia. quicquid alibi queritur hic perfecte
 inuenitur dist. xxxv. §. hinc etiam. Tertia propo-
 sitio superius posita scilicet quod deus sit omniver-
 ritas clare per paucis deducitur. Deus enim est
 simpliciter simplex simplicitate perfecta. ut pro-
 bat. b. th. in prima parte. Nullam enim com-
 mitionem. nullam mutationem. nullam com-
 positionem nullumue accidens quomodo libet
 in se admittit. Sed ut dicit Boetius. Accidens
 in deo transit in substantiam. ut scientia que
 creatura est accidens in deo est substantia sua.
 Ipse igitur est essentialiter. et vnice quicquid ha-
 bet. quinimo ut proprius dicatur. Nihil habet
 sed est quodlibet quod a quacumque creatura bo-
 num et bene haberi potest. Hanc veritatem non
 tacuit moysi seruo dei cui ait de se loquens. ostē-
 dam tibi omne bonum. Exod. Cum ergo com-
 muni modo loquendi dicatur habere omnem veri-
 tatem plene. restat quod ipse sit omnis veritas. Pre-
 terea si verus intellectus cuius actus cognoscendi
 pariterque simul multa vel cuncta cognoscens
 et nullatenus a potentia sit distinctus. nonne sa-
 tebitur quisque ratione victus. ipsum intellectum
 esse veritatem quam nouit. cum illa non sit ali-
 ud ab actu intellectus veritatem videtis. Erit
 igitur sicut metaphisicus probat. cuiuslibet rei
 vnum principium velut mensura omnium parti-
 cularum rerum speciei illius cuius participa-
 tione omne esse eius est tale. tantumue atque
 aliquid. Sic omnia flumina vnus reperunt ma-
 re. vnde fluunt occultis meatibus suis. ut dicitur
 Ecclesiastici. i. Omnes radices licet per orbem
 diuisi infima tenentes simul et summa vnus so-
 lis sunt proles et nutriuntur ab illo quos qui re-
 spici vetat prohibet similiter et solem videri.
 Necessesse est igitur veritatem amantes simpli-
 citer confiteri quamlibet veritatem radium fore
 ab essentia diuina fluentes. in qua vel per quam sicut

Capitulū Vnicū

ppias lucem ipsa videt essentia christus q̄z ait ioh. xij. Ego sum via veritas et vita. **V**ia erē/ plo qua eundū est imitatioe ne erret. veritas ver/ lo cui inhxendū est firma assertione ne mens obtenebret. **V**ita in premio in q̄ quiescendum vt solef. **E**t cypri. ait. **C**onuetudo sine verita te vultas error est. ppter qd̄ relicto errore se/ quamur veritate sciētes qz apud esdras veritas valet et inualefcit et viuūt et obtinet in secula secu/ loz di. viii. **C**onuetudo. **H**ystoria h̄. ij. esdre. ij. vbi pbatū ē veritate oibz fortiozē. et hec veritas deus est. **Q**uarta ppositio se ingerit demōstran/ da. q̄ grāmatica et alie sciētie seclares h̄nt in se. et totēt plurimas veritates. vñ et supra dictū ē p. b. hiero. q̄ arithmetica et geometria et musici ca h̄nt in sua sciētia veritate ppter qd̄ et clemēs dicit. **E**t ex diuinis scripturis integras et firmā gloriā suscepit veritas. absurdū nō erit. si etiā aliquid ex eruditōne cōi ac etiā liberalibus studiis que forte in pueritia artigerit. ad asserti onē veri dogmatis conferat di. xxxv. **R**elatus. **C**ur ergo nō studendū in his sciētis. cū oia in/ tuocent veritatem. **S**ed sciendū q̄ triplicē sedes veritatis colit. **P**rima ē oratio vel ppositio. que dicitur vera. vbi manet tanq̄ in signo. **V**nde ē illud scolasticū dictū. veritas ē adequatio rei in rellēte ad intellectum. **E**t illud. b. aug. q̄ veri/ tas est q̄ ita se h̄z sicut cognitioni videt. si velit et possit cognoscere. veritatis sedes secunda mēs ipsa in qua est tanq̄ in subiecto. **A**risto. in. vñ. metha. teste. qui vix et falsus aie reddit. **T**ertia sedes veritatis est res ipsa que dicit vera. vbi inozatur vt in folio suo imperatit. a nullo ente mendicans. s̄ p̄sues impceptibiliter a prima veritate. et id quod inde descendit sine pturbati one s̄seruat. **S**ic intuebat veritatem. **A**licēna in metha. sua. vbi dicebat. **V**eritas rei est p/ prietas et esse vniuscuiusq̄ rei qd̄ stabilium est ei. inq̄tum talis res nata est de se facere veram errimationē. et inq̄tū ppriam sui rationē que ē in mente diuina imitat. **A**d idem tendit verbū b. aug. dicens. **V**eritas est rectitudo sola mē te perceptibilis. **Q**uid igit truiualis portio arti/ um esse censet q̄z rectitudo diuina in grāmati/ ca. spes in rhetorica. et veritas in dyalectica. **P**ri/ me due sunt vere et veritari diuine s̄formes. **E**t vt clareat de vtilitate harum sciētiarum breui ter ad singulas descendamus. **B**rāmaticā cum rhetorica sciētiā eē recte scribendi. recte pro/ nunciandi. recte construendi tradit sapientes atq̄ partium orationum. vocis articulate. lite/ re. sillabe pedū. accentuum positurū. orthogra/ phie. analogie. ethimologie. differentiarū har/ barissimoz. filogissimoz. vitiorum. methaplas matis. scematū. tropozum. prose. metrozum. fabularum. hystoziarūq̄ peritia. **H**is radis ve/ ritatis diuine. velut sideribus celum etiam sa/

cre litere rutilant clare. quos solus illuminat sol diuinus. **D**e harum necessitate quincilian^o in libro de arte oratoria scripsit sic dicens. **N**ō sunt ferendi qui artem grāmaticam vt tenuem acieiuam cauillant. **Q**ue nisi fundamenta fi/ deliter iecerit quicq̄d supstruxeris finalit corru it. necessaria pueris. iocunda senibus dulcis se/ cretozum comes. **H**ec ille. **S**ed de eloquentia cui rhetorica seruit. **L**ullius ait q̄ sapiētia sine eloquentia parum prodest. **E**loquentia sine sa/ pientia multum obest. vt gladius in manu furi osi. **S**ed sapiētia cum eloquentia multum va/ let. docet em̄ clare loquendo. delectat ornate lo/ quendo. flectit efficaciter monendo. **V**ñ et **D**e/ fter orabat ad dominū. **P**a sermonem rectum et bene sonantem in os meum vt placeant ver/ ba mea in aspectu principis. vt sc̄z flecteret euz. et induceret ad exaudiendum suam petitionem quod secuti est sc̄z coram principe assuero. **D**y aletica s̄o omnes ambit ceteras artes abdita penetrat. tetra dilucidat. falsa repellēs veritatē ducit in lucem. et vbiq̄ valeam teū meum vide re. qui vbiq̄ later obstrusus. **E**t si fortasse mi/ nus intelligēti minusq̄ teum benignum aman ti h̄z sciētie viles vidētur et indigne vt te^o que/ ratur in eis verbū. fontē sapie i excelsis memi/ nisse delect latuisse in virgine. iacuisse in prese/ pio. h̄ntozum medio feno sociatum tectum sta/ bulo. panniculis inuolūtū. imo vt cuncta p̄trā/ seam cruci affixum. sicut celozum fastigia tenet ad dexteram patris sine loco locati. **C**erte ego intrabo presepium et crucē tomīni mei vilissi/ mam tota cordis deuotione amplectar vt melli suum reueriam tomīnum meum. **Q**uare ergo veratur florida p̄ata atq̄ stelligeros celos se/ cularium sciētiarum intrare in quibus cuz in/ bilo occultare viderur. **Q**uo ad arithmeticas vt verbis vtar torquari libro primo arithmetri ce sue. **A**ritmetica cunctis mathymaticis prior est. non modo. quia ille huius mundane mo/ lis conditor deus. prima sue habuit ratiocinati onis exemplar. et ad hanc cuncta constituit que cunq̄ fabricauit ratione p̄numeros assignatoz ordinis inuenire concordiam et. **E**cce q̄ teus ipse gloriosus qui omnia constituit in vondere numero et mensura. mēsurā vsus est arithmetri ca. arithmetricam inspirauit et docuit. **Q**uare er go prohiberi delect numeris addiscendis inten/ dere. qui teum suum delect imitari. **D**e musica quid dicam humane mentis medela quā igno rasse tam turpe fuit apud venerandos antiq̄s q̄z literas nescisse sicut scribit ysidorus sine cui/ ius noricia nulla disciplina potest esse perfecta. **H**ac tota celozum compago subsistit. **H**ac vni/ uersa mundi moles consistit. **S**ine hac respub/ lica ordinate moderari non pōt. **S**ozes corri/ gunt per istam et humani animi obrinentur hec

Titulus XVI.

fu iofos restituit sub pytagora sibi 7 morbos
tomauit reddita sanitate narranti cyceione
et scuerino post eum. Quauis insipiens erit 7 so-
lo nomine homo. necessarie geometrie ignarus
per qua vnusquisq; rei termini designat sicut
scribit ricardus. Fuit em put notat alpharabi-
us necessaria pspetiuua qua discernit id qd ap-
paret in visu aliter qd sit. 7 qd apparet itavt est.
Assignat em quib; de causis ista fiant. 7 hoc de
monstrationibus necessarijs. docet etiã quib;
modis visus potest errare quibus no errat. Za-
oro astronomie nescium astrologia ignorantem
quenpiam. none velut veridicus infantulus
pronunciabit sidera labi. Languere lunã. Sol-
lemq; qualitate mutari. sicut succurrendu; pu-
tet sono calidis 7 ferri. quatenus inde territus
pluto pter pinam sinat ad loca supiora reuer-
ti. Quot illas nemas insc; viri senes delirivi ve-
tule garule. de orcone seroce. de vria vtraq; a-
driane corona recitavit precise. quia sunt astro-
nomie vtunq; ignari. Et quisquis astrologie
noticia carens virtuosos quosdam putabit. vi-
ciososq; alios laudete dignos. illos istosq; vi-
tuprandos. quasi voluntane suoe actus pdu-
cant. Quos sola constellatio ad opa sua illos
reddit proclues non necessitando. s; sensualit-
tate inclinando ppter qd maxim; astrologus
prolomeus dixit. vir sapiens dominabit astris
s; ratione superando inclinatioes ad vicia ex co-
stellationibus procedetes. Ad philosophiam ve-
niamus. que rex quas deus sumus 7 solus cre-
auit quem p ista visibilia cognoscimus. ad huc
solum fine pro sui magna parte creata. vires p-
prietates. dignitates cu effectib; suis docet. et
manuducit ad metaphisicum. sic fideliter fide
catholicam profitente atq; dicentem. Necessie
e e aliq; substantia eterna immobile. dante cun-
cta moueri. Substantie em precedit oia enia
s; causalitate. Si igitur omnes substantie fue-
runt corrupte. omnia entia erunt corrupta. quia
destruca causa destruit 7 effectus. Et ideo de-
structis primis substantijs impossibile est ali-
quid aliorum remanere. Deus ergo semp est.
7 est intelligens per se habetq; vitam nobilem
7 sempiternam. Ipse est deus vnus eternus in-
finite nobitatis. 7 est vita continua entiu. Nec
7 multa alia scribit aristote. xi. metha. Hinc et
auicenna in sua methaphisica ait. Scientia di-
na est scientia de rebus separatis a materia ter-
minis 7 diffinitone. In hac scientia querit de
primis causis esse natural 7 esse doctrinalis. et
eius qd dependet ex his. 7 de causa causar que e
deus excelsus. hec est phiã prima. hec ibi. Ex his
omnibus apparer oes scientias que seculares vo-
cantur. non solum veritates mirificas contine-
re. sed etiam manuducere in radiosam cogniti-
onem diuinã. 7 ideo non horrendas sed studio

se colendas.

Quia predicta oia .s. vi.

arguedo no asserendo. prefatus vir studiosissi-
mus 7 p cuncta laudabilis dñs ioh. dñici in deo
libello induxit. Respondedo tria notat. Primo
q scientia dei est alterius generis a nostra. vn-
eum in ipsa no possumus imitari. Secundo q
scientia nostra etiã em in es e de paucissimis re-
bus 7 imperfecta. 7 multis piculosa. 7 id non ni-
mis affectuose s; moderate quereda. Tertio q
pmaxie in dilectioe dei est imitatio pcuranda
no in scientia nisi in ista q est de nra e cu ipa ca-
ritate vnita. Dicit ergo respondedo argumeto.
in. c. qd sic incipitur. Honor ois existentiu 7 pos-
sibilitiu. solus capax intellectus diuinus. secula-
res scientias no habz s; sicut h; intellectus cre-
atus. Pro hui; de claratõe dicit quinq; considerã-
da circa scientiaz. subiectu. obiectum. rem mo-
dum. 7 effectũ. Credo aut simplr dicendũ diuã
scientiaz no e eiusde generis generalissimi q
ad pdicta quinq; cu scientia huãna. Nam q ad
primũ s; subiectũ p; qz ois scia nra e tanq; act-
udẽs in intellectu huãno sicut in subiecto. In-
de aut nullũ e accidens nec intellectus diuinus
est subiectũ alicui; trãsmutatõis dicete iacobo
de deo. Apud quẽ no e trãsmutatio. nec vicissitudo
diuis obumbratio. s; lucẽ inspirat inaccessibile
fm aplm ppter qd in refragabiliter tenendũ est
cũ tora fide catholica diuinã sciaz esse vniformi-
ter 7 substantialiter ipaz diuinã essentia. quod
de nulla creaturaz in via nec in patria dici pot-
est vel debet. Sed de se deo s; obiecto magis ad pro-
positum materia obuersat. Est em fm arist. o. i. pri-
mo poste. Scientia de ppetuis 7 necessarijs in-
corruptibilib; vniversalib; 7 que no possunt alif-
se hẽ. Videnduz igit que sint ista obiecta. s; sit
em aut deus aut res citra deũ aut quedã cõplexa
sicut sunt ppositiones prolate. scripte aut conce-
pte. vl; acceptibiles. Si dat primũ s; de deo assẽ-
tio quidẽ descriptioni scibilis obiecti deo cõue-
nire. de q h; verissimã noticiã que e ipse sicut p-
fiterur ipe phis. xi. metha. vn 7 diuus aug. ait
in li. vi. de trinita. deo hoc e esse qd sapientẽ eẽ. s;
est sapientem esse. quod intelligere. Verum
hanc sciaz no hnt no solũ infideles. s; nec qlq;
fidelis in via. Cũ scriptũ sit. deũ nemo vidit vn-
q; ioh. i. 7 pã ipse dixerat. No videbit me homo
7 viuet s; essentia meã. Licet em scripsit cyce-
ro libro que habuit de creatõe. mdi parentẽ vnuer-
sitaris hui; inuenire difficile e 7 cũ iã qd inue-
nerit em in vulgus indicare nefas e. no tñ fuit
inuentũ a quoq; qd sit. s; tñ qz est 7 s; e qd dic-
damasce. Ex de deo scire possum; qz e. s; no qd e.
In q scia ppe vicia no consistit s; scire de aliq;
qz e. 7 no qd e iur; determinationẽ phi. in. i. phi.
Est em deus vt ait cassiodor. rtus inerplicabi

Capitulum Unicum

lis. pietas incōprehensibilis. sapientia ineffabilis cuius definitio est finē in finē in sc̄is laudibz nō habere. Si autē dicant obiecta sc̄ie res que nō sunt deus. Tūc illa sūt vltia. aut particularia. Nō primū. nā vltia aut nō sunt. aut a suis singularibz indistincta. particularia vō nō sūt incorruptibilia et sempiterna. s; sunt temporalia et defectibilia q̄ tpe ceperūt. et tūc deficūt. etiā que magis solida videntur. sicut sunt spūs et corpa superiora. nisi oī potens illa manuteneret. s; nō coguerūt hōies seculi. Et si q̄ cū catholicis crediderūt. nō tū sc̄ie rūt sc̄iaz pprie dictā. nō em̄ talis noticia ex immediatis et p se notis pcedit. s; ex reuelatis et alijs nobis notis. Dimittat q̄dā tergiuersatio īgrante dicentū q̄ definitio sc̄ie quā dat aristote. est s̄m naturā. s; s̄m naturā vltia put sunt in suis particularibus. sunt incorruptibilia. cū p generationē successiuā aseruent inesse. Sicut corpa superiora et spūs intellectiui sunt s̄m naturā a corruptione libera. cū corruptōis principiū nō habeant in semetipsis. hęc em̄ strimola sunt. Nā natura vniuscuiusq; rei create ē illa. nō quā p̄i creā dūt s; quāz deus cōcessit. nō em̄ natura solis est comedere et bibere qz plēs p̄i b̄ opati sunt n̄ natura magnetis ē viuere spū qz tales milesius b̄ affirmauerit. Docere qui ppe naturā illā pditiōnē quāz hōies pprio lumine freti rez speculatarū ab eis arbitrati sunt ē dicere rez falsus. et falsus rez qd nō ad sc̄iaz s; ad tēnissimā ignoratiā nouim̄ prinere. Sic existimātes pugnāt p̄i sc̄ie scole. sese mutuo cecos vocātes. At si dixerimus obiecta sc̄ie reuz eē rez incōplexa. vt modernis magis placet. Que si p̄iculariter eē definit. definitē subiecto in q̄ sunt. illa tū nō definit. cū sint rez species intellectibz īncte creato vel increato. et actus sc̄ie generātes duo secūtur. Primū q̄ neq; de his neq; de significatis p ea ē aliqua sc̄ie pprie dicta. cū nō sint min⁹ variabilia q̄ sunt eoz subiecta et si tortuosus anguis et coluber versutus pniciter redēs ad fugaz dicat illa. cōplexa de quibz sc̄ia haberi dicit equi pollere pditionalibz veris quāz quelibet est necessaria. dicendū ē q̄ sc̄ie certissima dei nō ē de pditionalibz. Et q̄ quelibet hō h̄z rōnabiliter dubitare de ppositōe oī a deo nō reuelata. et act⁹ p̄imos nō importate. an sit necessaria impossibilis. vel cōtingēs. cū nemo h̄eat h̄sitare hanc. Deus plura pōt q̄ intellectus creatus valeat cogitare. Nemo dicit h̄c stoicōz opinionē tenēdā sc̄z q̄ nihil sc̄iri cōtingat. si meminerit actus p̄imos exclusos et stoicos nō fuisse de sc̄ie tam stricte locutos. Scdm̄ q̄ sequit̄ est deū gloriofū talē sc̄ie nō h̄re. cū nō p spēs s; p seipsuz cū cta sc̄ibilia clare cognoscat. Et his elicit̄ clare vna verissima distinctiua q̄ copulatiue realit̄ eō pollet. videlicet solus deus de creaturis h̄z sc̄ie tiam. vel sc̄ia dei et sc̄ia n̄ra nō sunt generis eius

dem. quodcunq; datur habetur ppositum. Tertium considerandum et declarandum est quid sit sc̄ie s̄m essentiam. et dicendū q̄ sc̄ie ē lucidus et completus habitus intellectus in certam rez certaz cognitio ē intellectuā pducēs p hoc qd dicit lucidus excludit a sc̄ie fides et opinio. Addit̄ in definitōne illa completus qz licet vniuscuiusq; rei cui⁹ sunt cōclusōes sc̄ibiles mille. tūc habet vna non tūc res illa p sc̄ie tiam cognoscit. cui⁹ imp̄portionabiliter plura fere ignoro q̄ sc̄iam. Additur in definitōne habitus p quem ermit̄ actus quo quis casu alij quid repente nouit et eiusdē noticiam amittit repente. Dicit̄ etiā in ea intellectus ppter imaginariā et alias potētiās que seruiunt intellectiue potētie in p̄cipiendo. participando cū brutis. Tertium est adiūctum. qz et si reuelaret̄ alij cui quid est anima et ille dubitet sic esse. tūc de eo nō habetur fides. cum non firmiter inhxreat neq; opinionē quia deus opinionē non reuelat nec sc̄ie tiam qz p d̄monstrationē non certificat. Sequitur in definitōne reuz creaturaz sub intelligitur vni⁹ vel pluriū. ad differentias sapientie que est prime cause siue diuinaruz rezum cognitio. Quod ponit̄ vltimo secludit sc̄ie tiam ab alijs habitibz qui ceteras animi potētiās quocunq; modo immutant. In eo igitur q̄ sc̄ie lucida est et in via raro cōuenit. creaturaz rarissq; quia cicerone in dyalogo ad hortensium pbante. omnis cognitio multis est abstracta difficultatibus. Est em̄ in ipis rebz obscuritas et in iudicis n̄is infirmitas ppter quod dicit̄. Nihil est adeo dubitatū quā adhuc solent̄ nē inq̄sitionē admittat. Et. b. aug⁹. dicit de ase. di. uij. Sicut in sacramētis. qz si singuli interrogarentur. forsitan tot opinionēs quot hōies inuenirent. Nemo etiā aristote. cōfiteat̄ alicui⁹ rei create h̄z habitū sc̄ie cōpletū deo excepto. Que em̄ sc̄imus ait Crimegistus sunt ps eozuz minima que ignoramus. et h̄c cū intellectus nosē se habeat ad manifestissimā nature. sicut ocul⁹ noctue ad lumē solis s̄m aristote. u. metha. et sapien. ix. dicit̄. Difficile estimam⁹ q̄ in terra sūt. et q̄ in p̄spectu sunt cū labore inuenimus. q̄ aut̄ in celis sunt q̄s inuestigabit. Preterea habitus sicut nec aliquod accidēs ē in deo. sic quibusdā mathematicis de veris et primis actibz. sicut d̄ stoicos disputat̄ de rebz. certitudinē nō habem⁹ in via. et tūc oīa nuda et apra sunt oculis dei. Itē quo ad essentia sc̄ie. nō est vna et eadē genere sc̄ie diuina et humana. Nō em̄ dico distingui p maius et minus. et imp̄fectū et magis p̄fectū. sic discernūt̄ s̄m intellectū sc̄i doctores thxologia viatorz a thxologia p̄p̄etoz. s; cōntrariē et in finite. cū sc̄ie dei sit deus. et sc̄ie humana sit quedā qualitas labilis dum obtinetur in via. Et que patet hoc idem quo ad quartum conside

Titulus XVI

randum de scientia scz de modo. Nam ois nra
cognitio, ortuz habet a sensu omnis nostra co-
gnitio species trahit a rebo fere nlla nra scia di-
ot intuitiua, omis nra cognitio intellectiua
adatum pcedit a magis vniuersalibz ad min-
niuersalia vsqz ad singularia, ois nra cognitio
ad minus nota a magis notis. Dis nostra co-
gnitio illogistica est et discursiua, et ppter h sci-
re viator non solum est distincti a diuino scire
fm etia platonē a scire angelico. Angelus eniz
species rez habet insertas, sensibz corpaliybz nō
vtens, equaliter oia creata sine discursu cogno-
scens. Deus vō neqz spēs a rebo abstractit neqz
abstractiue neqz successiue s; intuitiue, et vnico
actu se et oia alia qz oia que sūt in eo infinite cō-
prohndit. Effectus etiā scientie diuine, sunt ml-
tum distincti a nostris, q ad quintū declarandū
circa scientiā. Nam scientia dei ē causa rez volū-
tate diuina. S; scia nra a rebo pcedit, neqz hoc
libito voluntatis. Scientia dei ē necessaria certa.
Scientia aut nra nō solū est ptingens, s; etiā fe-
re opinatiua seu opinionel generat magis sci-
entiā pzie dictā. Dimittit q scientia nra inflat,
diuina edificat nra occidit et illa viuificat. Quz
q arguendo supradictū ē q telem dei imitari.
S; deus hz oem scientiā q rē, potest antecedens
deponi si vniuersaliter capiat, aliter psequencia
nulla, cū ab indefinita ad vniuersalē sit vanus
pcessus. Non em in oibz telemus dei imitari,
voluit em hostis antiquus eē vt deus et de celo
fuit expulsus. Nec etiā in via in modo sciendi
possumus dei imitari s; in alijs vt diceb, hxc oia
pdicta pfatus dñs ioh, dñici in dicto libello po-
nit. Cū g dicitur sit imitatores dei estote cum ma-
gna gloria sit sequi regē factorē suū vt ait salom-
ecēs. In q pmarime telemus imitari dclarauit
idē apls subdēs ad eplxf, v, c. Ambulate in di-
lectione dei, sicut et christus dilexit vos. Nō ait
imitamini dei in potētia vel scia sed in dilectio-
ne, nec xps ait. Discite a me scientiā, qz sapia suz
dei patris. S; discite humilitatē, qz mitis sū et hūi-
lis corde mat, ri. Lucifer dei imitari voluit i po-
tentia vt ita dixerim cupiēs ex naturalibz et gra-
tuitis a deo acceptis ppria virtute ad gloriā per-
uenire diceb, Sillis ero altissimo q pse gliaz ob-
tinet. S; detracta ē ad inferos supbia sua Esa,
ruū. Floriatus est nabuchodonosor de potētia
sua supbiens, tanqz ex se illā adeptus, et dūerf-
est in beluā fm imaginatōez sui et alioz videnti-
um eū daniel, uū, et xvi, q, uū. Viros, alit Nab-
uchodonosor de supbia elat voluit vt deo ado-
rari, et ofusus ē p feminā sanctam iudith, occiso
holoferne principe militie ei. Adā et eua volu-
erūt dei imitari in scientia dicente eis antiquo
serpēte. Eritis sicut dū, scientes bonū et malū, et d
paradiso expulsi sunt cū tota posteritate sua, hu-
miliata infinitis miseris aie et corpis, volue-

rūt vt ait, b. aug, rape dimitatē et pdidit felici-
tatē. S; viri sci q gliosū sāguinē fudeūt p dño
imitati s; i morte sua dei icarnatū p dilectionē
et iō coronas triūphales meruerūt. Abraaz imi-
tatus ē dei in dilectione, patriam deserens filij
uz offerēs, et circūcidēs in senectute, vt deo obe-
diret, et hūilitate se cinerē et puluerē diceb, et ex-
altat ē vsqz ad visionē tritatis p figurā qn tres
vidit et vnū adorauit. Dauid imitat ē dei in di-
lectione, etiā inimicōz capitaliū, in hūilitate se
puliē viuū et canē mortuū vocitās et sup senes
intelleuit diuina mysteria. Paulus apls q cupi-
ens ex intēsa dilectione dei dissoluit et eē cū xpo
et tū anatlyma eē a xpo p scrib suis vt quertel-
terent, pūmū se peccatōzē, pclamāser hūilitate
pfundissima, et minimū aploz q plus cibz labo-
rabat, sublimat iuit ad clarā dei visionē qn ra-
ptus fuit ad tertū celū. Nō sicqz velit dei imi-
tari in scientia, imitet in ista q tonū dei ē et sine
dilectioe et hūilitate esse nō pōt. Dani em sunt
oēs hōies in qbz scia dei nō sapia scz scia hmoi.
Qui em dixerūt linguā nraz magnificabim la-
bia nra a nobis sunt qz nō dñs ē. Dani et falsi i
sua elata estimatōe, qz de scientiaz dñs, i. Reg, q,
falsi in suis doctrinis, null em fuit q non falsa
scripserit vani inutiles sibi, vacui et vtrubz vey
et vltimo sine btrudinis priuari dicente salone
Ecc, ij, Labor stultoꝝ interficiet eos scz morte
pperua qz nescierūt pge in vrbe scz citatis sup-
ne, ppter qd et dñs p hieremiā dicebat. Nō glorie-
tur sapiēs scz scia mdana in sapiētia sua, neqz po-
tēs in potētia sua, neqz diues in diuitijs suis,
S; q gliat in b gliet, scire et nosse me. Ad q no-
ticiā dei valet pmarie cognitio sui, q pmet nō
paz ad tonū scie, Dñ et seneca, principū saluz
cognitio sui. Et, b. aug, breuissime orādo diceb
bat. De me nouerim me, nouerim te, qz cog-
nitio sui vera inducit ad dei cognitionē. Quid em
pdest ait, b. lerna, scire vires herbar, pprietates
elemētoꝝ cursus sider, et hmoi, te neglecto seu
ignozato, q, d, nihil. Sillis p b ē demonibz. Dñ
interpretant scientes, nō g dēnant vacātes stu-
dio scientiaz seclariū. S; pstruētes finē in hui-
noticia. Sic qdā antiqz phōz falso opinari sūt
acetiā nimis eis intēdētes ita vt vtiliozes et ne-
cessarias ad salutē lras dēnant vel omittāt cū
dicat, Sapiēs, Nihil nimis, vl eis qcunqz mo-
do abutentes.

Hanc autē scientiā. §. VII.
tonū, ff. oī mdane scie pponē dēm, qz hxc sola
ducit ad vitā nō at alie nisi cū ista. Et qnto ma-
ior in nobis dilectio ē, que ē vinculū pfectiois
vt ait apls ad coll, iij, et qnto maior hūilitas q
dilectōz in altū erigit tāto maior hō scia spūscū
hī. Et ipsa scientia salubrius cunctas docet sci-
entias alias moraliter vt patet discurrendo p-

Capitulum Vnicum

paucas. **D**ocet grammatice scilicet recte loquendi et recte scribendi. Lingua enim qua ut dicit Jacobus nullus tornare potuit sed ex se inquietus malum et plenum mortifero veneno puerse loqueretur et prius scribentem. hoc dirigit ut loquatur recte et propterea in linguis spiritus sanctus qui ea infundit ignis apparuit. Rhetoricam suggerit. ita ornate perorantem non in persuasibilibus humane sapientie verbis sed in oratione spiritus et virtutis ut perveniat principes angelorum coniuncti psallentibus et principem principum deum. qui nullis viribus superari potest. flectat oratio publicani vincatque inuincibile. et ligat oipotentem moysi deprecatio. Quod utile dyabolum verum a falso discernentem. si per totum scientie infundit. cum enim in temptando sophisticis filogizet hostis antiquus. ut vincat in specie boni. exemplum sic de bono est persequendum. ois fornicatio est bonum vel ad ulterius vel furtum est bonum. quod delectabile quod utile quod ad furtum est persequendum fornicatio est vel furtum cum delectabile et utile sit bonum. Sed sophistica est. et quod sophisticis loquitur inquit sapiens. odibilis est quod decipere quod ut dyabolus. Bonum igitur scientie quod quis discernit in moribus verum virtutis a falso vicio respondit. Omne vicius bonum prosequendum. si est verum bonum et honestum. Sed si fornicatio vel furtum sit bonum secundum quid. quia delectabile sensualitati. non tamen est verum bonum et honestum. Sicut si diceretur. Omnis homo est rationalis. sed homo pictus est homo. ergo est rationalis. falso concluderetur. quia pictus est homo secundum quid. id est secundum apparentiam seu representationem. Sed cum dicebat. Omnis homo est rationalis. intelligitur de homine vero et simpliciter. Docet igitur scientie bonum in actibus vicioz non esse verum bonum. sed verum malum et apparens bonum. et ideo declinandum ad arithmetricam deducit scientia spiritus numeros multiplicantem. ut scilicet peccata singula dinumeret cum suis circumstantiis. ut declarat. b. Aug. de pe. di. vi. et per singulas noctes vicioz lachrymis lauet conscientie lectum. Suggestit spiritus etiam beneficia numerare a deo collata. que tot reperitur. ut vix optimus algorista valet et censere sic nec guttas maris. Numerat quoque numerum dierum quis esse potest. et videt quoniam mille anni ante oculos dei tanquam dies hesterni que preterit. et totum tempus ab initio mundi usque in finem esse sicut momentum statere et guttam rosis comparatione vite perperue ubi omni bono anime sanctorum fruunt. Tale armoniam et melos secundum musicam morum spiritus menti inserit exercendaz ut dicat sponsus Cantu. iij. Sonet vox tua in auribus meis. vox enim tua dulcis. Et ps. Jubilate deo ois terra. canta. exultat. et psallite in cithara. in tubis ductilibus. et voce tube cornee. In psalterio timpano et choro. in cymbalis benesonatibus que voces significant diversos animi motus secundum vari-

as virtutes deum laudantium. mensurare temeraria facit geometria spiritualis. et aspiciens terram cum hieremia videt quod vacua est et quasi nihil. Mensurat amores suos ut deum sine mensura diligit. cetera vero omnia certa regula rationis mensurat. Dimensiones non quantitativas sed virtuales mensurat in deo. et si non cum omnibus sanctis comprehensoribus. tamen per contemplationem in terra militantis ecclesie in divinis. Longitudinem eternitatis. latitudinem eterse charitatis. altitudinem imense potestatis. profundum sapientie claritatis. Non defecit in habente scientiam cum charitate sancta astrologia ad cursum et virtutem solis et lune ac stellarum. Attendit considerans pie quod stella differt a stella in claritate. Sic et sancti in gloria unus altero maior. Sicut et in mundo de gentibus unus altero perfectior. et diversos effectus producant secundum gratiam gratis datam. Nam alii datur per spiritum sermo sapientie alteri sermo scientie etc. Solem quoties contemplantur in celo. quia sicut teste ecclesiastico. Sol illuminans per omnia respicit. et gloria domini plenus est opus eius. et oritur sol et occidit. et ad locum suum revertitur ibi renascens girat per meridiem. et flectitur ad aquilonem. ut inquit Salomon Ecclesiastes primo. Sic sol iusticie christus deus noster illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum opusque eius in mundo plenum gloria. quaz nobis procuravit. ortusque de lucida nube virgine maria occidit per passionem. unde tenebre facte sunt super universam terram. deficientibus cunctis a lumine fidei veritatis ipsi excepta ea. Sed renascens sol ipse per resurrectionem. postquam inferiores partes terre descendens. illustraverat patres. in umbra mortis sedentes. radios suos erga discipulos diffundit. et lumen eis restituit catholice fidei. Irravit autem sol iste per meridiem. quando in celum ascendens super cherubin et seraphim ignem feruidum sui amoris in pentecoste in mundum misit. nec est qui se abscondat a calore eius. Ad aquilonem flectitur ad aquilonem frigidum in fine mundi. quoniam abundante iniquitate refrigescet charitas in cordibus multorum. Speculatur ille noster astrologus et lunam ecclesie. quod lumen a sole medicat christo iesu domino nostro. Et quod ut ait propheta. Elevatus est sol super omnes celos et luna stetit in ordine suo. Philosophia edocet scientie bonum. ut invisibilia dei per ea que facta sunt intellectu aspiciat sed dei perfectiones. ex pulchritudine enim celorum et planetarum et aliarum potest sciri speciositas immensitatis dei. ex virtute earum virtus et bonitas dei. ex ordine earum sapientia dei et huiusmodi. Unde dicitur Sapientie deum tertio. Si horum specie delectati scilicet solis lune et stellarum deos putaverunt scilicet talia. sciant quanto

Titulus XVI

his dominator earum speciosior est. Speciei enim id est pulchritudinis generator. Nec omnia constituit. Aut si virtutem et opera eorum mirari sunt intelligant ab his. quoniam qui hoc constituit. fortior est illis. Magnitudine speciei creature cognoscibiliter poterit horum creator videri. **De** ibi. Cum enim si solum secundum catholicos sed etiam philosophos deus sit prima causa omnium. et causa sit prior effectu. Et in libro de causis dicitur quod omnis causa prima plus influit in causatum cause secunde quam ipsa causa secunda ideo sequitur quod omnis pulchritudo. virtus. suavitas quocumque bonum vere amabile sit in deo. et ideo super omnia diligendus et in dilectione per posse imitandus.

Et quia ad donum .s. VIII.

Scientie pertinere videtur nosse discernere inter diuinas inspirationes et dyabolicas suggestiones que aliquando multum velate personis spiritualibus ingeruntur dicente apostolo. Ipse satanas transfiguratur se in angelum lucis non solum apparendo sensibilibus sub forma angeli boni christi vel alicuius sancti. ut habetur de beato antonio martino et alijs. et inuisibiliter suggerendo aliquid apparens bonum opus. sed anime notorium ut gregorius dicit di. xli. **Sepe** vicia se ingerunt et virtutes se esse mentiuntur ut tenacitas parsimonia. Effusio. largitas. crudelitas. zelus iusticie. Remissio. pietas videri velit. **Et** hic ponentur quedam documenta ex quodam libello qui attribuitur beato vincentio ordinis predicatorum. predicatori eremio. et sanctitate mirabili. **Notandum** igitur quod circa temptationes spirituales huius temporis quas procurat dyabolus in cordibus aliquorum spiritualium. **Primum** est quod volentes se deo totaliter desiderant per rationem vel contemplationem vel alia opera perfectionis. visiones. reuelationes. gustus seu sentimenta. a deo vel de deo. que sunt supra naturam et supra comunem cursum eorum qui diligunt et timent deum verissime quasi ut ex hoc signum accipiant dilectionis dei ad eos et acceptationis. **Sed** temptatio est tendens ad decipiendum tale enim desiderium et instigatio non potest esse sine radice superbie et presumptionis. vel intentione alicuius vane curiositatis circa secreta dei vel fragilitate fidei. et propter hunc defectum iusticia dei dimittit animam que habet tale desiderium et permittit venire intellectum in illusionem et temptationem dyaboli per falsas visiones reuelationes et seductiones. et ut magis detur fides hosti suggerenti aliquando vera reuelat. ut ad credendum assuefaciat per que modum sciant maiorem partem temptationum spiritualium huius temporis. et radicat in cordibus eorum qui sunt nuncii antichristi. **Debes** ergo

scire quod vere reuelationes et gustus seu sentimenta secretorum dei non veniunt per antedictum desiderium neque per aliquam diuinationem seu studium quod anima habeat in se. **Et** tunc veniunt pura bonitate dei in animam que est imago timore dei et humilitate et reuerentia ipsius dei. nec debet exercitare se in huiusmodi humilitate et dei timore. propter hoc ut habeat visiones reuelationes et sentimenta de deo quod in idem delictus caderet. quod et hoc desiderans. **Sed** petendum et desiderandum quod ait per. **Notum** fac mihi domine finem meum quod scis deus est ut scias quid desit mihi virtutis et boni ad ipsum consequendum et non ut sciam secreta eius. **Secundus** modus temptationis occulte dyabolicæ et deceptorie est cum quis in sua oratione vel contemplatione sentit aliquam consolationem et dulcedinem. **Et** quod per quam incipit de se presumere. et eriatorem superbius habere. et in ambitione prosequi honorem. et reputationem tale vni suggerit sibi dignum se esse vel huiusmodi vite glorie vel laudis vel paradisi. **Scias** ergo quod hic later anguis in herba. et ideo fugite operari. **Nec** admittas tale consolationem quantum in te est quod deceptorie. **Et** per istam consolationem incurrit anima in plures malos errores. et dominus per suum iustum iudicium permittit postea dyabolo augmentandi tale consolationem et accelerandi. et imprimere in anima illa falsissima piculosissima sentimenta et alias illusiones que credit veras esse. **Deus** huiusmodi dominus deus que multe persone sunt ceptæ per modum istum. **Legit** de beato iordane secundo magistro ordinis predicatorum quod dyabolus quesivit eum decipere per hunc modum. **Quam** per aliquos dies eo celebrante dyabolus fecit maximum odorem de manibus eius fluere cum magna consolatione. ut vel sic inde de se presumeret. **Sed** ille miratus et deceptionem timens se magis humiliabat orans ut si temptatio erat. euanesceret quod et si factum est. et ita euasit temptationem in illa consolatione non se figens sed fugiens. **Et** scias ait beatus ille quod maior pars raptorum vel potius orabitorum nuncio antichristi est per istum modum. **Et** ideo caue quod in tua oratione vel contemplatione non sustineas aliquam consolationem nisi illam que venit per perfectam noticiam et completum sentimentum tue humilitatis. et imperfectonis. et que facit pseuerare dictam noticiam antedictum sentimentum in te et magnitudinem et altitudinem dei per altam reuerentiam et cum magno desiderio honoris dei consolario non admittat. et ipsa consolatio adueniens in predictis fundat. ad quod potest induci versus per. **Reuertit** consolari anima mea scis in istis mundanis. **De** mor sui dei scis in oratione et contemplatione. et telectatus sum ei memorando. non in ea tamen figendo. **Sed** exercitatus sum in bonis operibus. et defecit spiritus meus. **Id est** elatio mentis ista est vera telectatio. **Tertius** modus temptationis magis piculosus est cum aliquam visione vel sentimento. cor inducit in opinionem vel infectioem aliquem articulum fidei. vel contra bonum

Capitulum Unicum

nos mores. et maxime contra humilitatem vel honestatem. sicut legitur in secunda collatione abbatis moy. de illo cui pluries diabolus ut angelus boni apparuerat cum luce magna. qui de mum ei suavit. ut filium paruum quem secum habebat occidendo deo offerret. ut ei placeret. sicut **Abraam** in oblatione **Isaac** filij sui. Sed fugiente filio non valuit quod intendebat efficere. Et de alio qui se proiecit in puteum ex iussione angeli mali. qui ut bonus cum splendore apparuerat. **Igitur** tales visiones et iussiones ex horrefcas quantumcumque secreta et alta et sancta apparet. et fugias ut a ruina et demonio meridia/no. Sed si appareat tibi aliqua visio cum lumine vel sine lumine et sentimento. id quod sis certus quod sit ex parte dei. et quod certificatus es in corde tuo. quod illud ad quod inducit visio est deo placitum noli te firmare in dicta visione. **Attendendum** etiam quod nec propter magnam deuotionem. nec propter magnam vitam. nec propter clarum intellectum. nec propter aliquam sufficientiam quam videas in aliqua persona vel in aliquibus personis non sunt sequenda eorum consilia. nec eorum modi imitandi. **Ex** quo apparet. quod eorum consilia et dicta clare et multum rationabiliter non sunt secundum deum et veram discretionem per vitam christi sanctorum monstrata et per sanctam scripturam in dictis sanctorum notificata et predicta. **Et** propter hoc non est timendum. quod spernendo talia peccetur per superbiam et presumptionem sed prius quod fiat propter zelum virtutis. **Nolite** ait **Ioh.** in prima canonica omni spiritui credere. sed probate spiritus utrum ex deo sint. **Non** enim statim videri potest diuina maiestate accessum. quod fecerit humana pollicitatione promissum ait **Cyprianus** disti. l. **Si** quis prepostera. **Insuper** et fugiende sunt et vitande societates et familiaritates illorum et illarum. qui tales tentationes seminant et diffundunt. et etiam vitande sunt persone ille que sustinent et laudant eas. et noli audire verba eorum. nec collationes eorum. nec modos eorum velis videre. quia diabolus tibi subministrabit. et ostendet magnus signum perfectionis in pluribus eorum verbis et modis. que si velles accipere. et per ea illis credere. venires et incurreres in pericula. ruinas et precipitia errorum illorum. **Sermo** eorum ait apostolus primo ad thi. q. vt cancer serpit.

Post predicta pre **S. ix.** **fatus** ponit aliqua que quilibet debet per semetipsum attendere circa personas que disseminant tales tentationes. quantum ad eorum vitam et doctrinam. **Quorum** primum est. quod circa tales personas non habeas magnam estimationem eorum visionum. sententiarum. et raptuum. immo si dicunt tibi aliquid quod sit contra fidem. aut con-

tra sacram scripturam. aut contra bonos mores abhorreas eorum visiones et reuelationes tam stulticias. et eorum raptus ut arbitraria seu fantastica demonum. **Unde** in deuterio. **Moy** ses ex verbo domini precepit dicens. **Si** surrexerit in medio tui propheta. aut qui somnium dicat se vidisse. et ipse dixerit signum atque portentum. et venerit quod locutus est. et dixerit tibi. **Eam** et sequamur deos alienos quos ignoras. et seruiamus eis. noli audire verba prophete aut somniantoris. **Tentat** enim vos dominus deus vester. ut palam fiat. utrum diligatis eum an non. **In** toto corde vestro et in tota anima vestra ipsum sequimini eum rimete. et mandata sua custodite. et audite vocem illius. **Hec** refert beatus **augustinus** xvi. q. v. **Hec** mirum. **Et** inducit ibi exemplum phitonisse. que arte sua apparere fecit diabolum sub forma veri samuelis. vera cum falsis permiscens. ut patet primo **Regum**. **Et** subdit beatus **Vincentius**. **Si** tamen dicerent aliqua. que sunt secundum fidem et sacram scripturam et doctrinam sanctorum. et bonos mores. noli spernere. quia forte sperneres quod dei est iuxta illud apostoli ad **Thi. j.** prophetas nolite spernere. nec tamen totaliter confidas. quia sepe et maxime in tentationibus spiritualibus falsitas induitur sub similitudine veritatis. malicia sub similitudine virtutis. ut possit diabolus melius diffundere errorem. **Adde** quod ait **irillus** super illud **lu. iij.** **Non** sinebat christus ea se demonia loqui. quod sciebant ipsius esse christum. quibus veritatem maximam dicerent. quam tamen non certitudinaliter sed coniecturaliter sciebant. scilicet christum esse filium dei. tamen increpabat eos prohibens talem dicere veritatem. ut doceret nos non querere a demonibus veritatem. nec si dixerit veritatem aliquando inhxere. quia ad hoc faciunt ut per illud decipiant. et ad malum inducant. et tales visiones et raptus et si non sint de falsis. vel contra scripturas ponunt sunt parumpendende. nisi hoc contingeret talibus personis. quod ratione sanctitatis ac discretiois et humilitatis certum quasi esset. quod tales persone non possunt decipi per illusiones et ingenium diaboli. **Et** tunc quis sit pius tutius est non totaliter credere. nisi in quantum in eis est sententia concordans cum sacra scriptura et dictis sanctorum. **Adde** ad hoc quod et veri et sancti prophete aliquando aliqua dicunt. putantes se ex spiritu prophetie habere. **Que** postea cognouerunt ipsimet ex spiritu prophetico non dixisse. ut norat **Beatus Gregorius** in libro moralium de **Nathan** propheta que quesitus a dauid rege si deberet templum domino construere. **Respondit** ei ut prophetans. quod faceret ut deo gratum et acceptum. **Sed** quod citius sibi fuit a domino reuelatum. ut diceret dauid **stranz.** **Non** edificabis

Titulus XVI

mibi tu inquit dñs comum. quia multum san-
guinem fudisti scz in bellis. Sed filius tuus pri-
mo paralyt. xvij. **S**actas & deuotissimas religio-
sas **B**rigidam & **C**atharinam de senis contempo-
rarias satis creditur spiritu prophético claruisse.
multasq; reuelationes habuisse. & tamen vna re-
fert sibi reuelatum beatissimam virginem in ori-
ginali conceptum vt **C**atharina de senis. alia si-
ne originali vt brigida. **E**t cum contradictoria
simul vera esse non possint. oportet dicere ex spi-
ritu proprio non prophético vnam earum fuisse lo-
cutam. **S**ed que illa. **M**inores asserunt **C**athe-
rinam. predicatores **B**rigidam. **S**ed deo hoc re-
linquamus. **S**ecundum quod est in hmoi
attendendum. est qd si per reuelationem vel sen-
timentū vel aliū modum tuū cor moueatur ad
faciendum aliquod opus. & maxime opus gra-
ue & notabile. non tibi consuetū. de quo nō habe-
as certitudinem. an deo placeat. immo dubitas
rationabiliter contraxeris moram ad faciendum
dictū opus. vsquequo inspereris diligenter oēs
circūstantias. & cognoscas deo placere. **N**ō **O**ri-
genes. **V**enta virtus cunctatrix ante iudicat qd in-
cipiat quid deorum. quid honestum sit. **I**niqui-
tas omnia precipitat de penitē. **d**istin. iij. **I**nter
hec. **N**on tamen de hoc iudices secundum tuam
opinionem cum de se non est clarum. sed per te-
stimonium scripture. vel per aliquod exemplum
imitabile aliquorum sanctorum virosum. **S**i
gnanter autem dicitur exemplum imitabile. qz
aliqui sancti fecerunt aliqua opera. que non debe-
mus imitari. qm̄ essent bona in eis. **S**z potius
delemus ea habere in admiratione et reuerētia.
Et propterea dicit **H**ieronimus. **E**xempla pau-
corum cōmunem legem facere nō possunt. **r**vi
q. ij. **N**on statim. et de regulis iuris in. vi. **Q**ue
a iure cōmuni exorbitant. in cōsequentiam nō
sunt actionis non sunt trahenda. **S**i quis enim
vellet comedere tñ locustas. et mel siluestre. qz
baptista hoc fecit. cito infirmaretur. **Q**ui vna
tantum hora tormiret. quia aristinus hoc egit.
infatuaretur et sic de alijs huiusmodi. **Q**z si per
te ipsum non potes in noticiam venire. an illd
deo placeat. consilium pete sed a personis bene p-
batis in vita et doctrina et consilio veritatis.
Iob. n. dicitur. **C**onsilium semper a sapiē-
te inquire. **D**e dubijs proprie est consilium. et
intelligitur sapiens in illo genere de quo consi-
lium querit. quia vnicuiq; in arte sua perito cre-
tendum est. ait philosophus. quia experientia ē
magistra rerum. **T**ertium quod est circa hu-
ius obseruandū est. qd si quis est immunis ab
istis. et nunq; tales tērationes habuit. vel si ha-
buit. liberatus ab eis fuit. dirigat cor suū ad de-
um. vt regratietur ei indefinenter de tali gratia
Et caueat ne quod habet per puram gratiaz dei
et bonitatē attribuat sibi merito suo. virtuti sue

vel sapientie sue. vel moribus suis. **N**ec etiam
qz a casu vel fortuna hoc acciderit. quia hoc est
quasi principale. propter quod deus subtrahit
gratiam suam ab aliquibus scilicet propter ar-
rogantiam suam et ingratitude. **U**nde bea-
tus **A**ugustinus. **Q**uod deus dederat gratis. ab-
stulit ingratias. **A**liud aduertendū est. qd cor
de aliquo posito in tentatione spirituali. p-
ponitur in dubio. non incipiat aliquis propria vo-
luntate notabile et inconsuetum. sed refrenan-
do cor suum et voluntatem. expectet humiliter
et cum timore et reuerentia dei. quousq; cor suū
dominus clarificet de tali dubio. non dico. expe-
ctet angelum venientem vel visionem sup hu-
iusmodi. quia superbie videretur. sed expectet
cor suum per inspirationem vel consilium pro-
ximi sibi insinuandum. **C**ontarium faciendo
scilicet in dubio se ponendo ad opus magnum
et insuerum. non habebit opus cōmuniter bo-
num exitum. **D**e inde tamen quis in huius-
modi tentationibus cauere delet. ne ante vel tūc
cum est in his dimittat opera bona consueta. vt
orare. confiteri cōmunicare. ieiunare. opera pie-
tatis et humilitatis. licet consolationem nō in-
ueniret in operibus ante dictis. **Q**uāuis enim
vt ait psal. xvij. ca. **I**n custodiendis illis scilicet
diuinis mandatis sit retributio multa. **N**ō so-
lum pro custodiendis retributio multa in celo.
sed etiam in illis id est dum obseruat. habet ma-
gna consolatio mentis. **F**ugum enim meus
ait christus scilicet obseruationis mandatorū
que omnia mandata sunt de actibus virtutum
suaue est. **M**at. xi. **T**amen non pro huiusmo-
di consolatione spirituali hic habenda est deo
seruiendum. **E**untes ait psal. ibant d bonis ope-
ribus ad meliora procedentes. et flebant. non
sentientes aliquando delectationem in ipsis bo-
nis operibus sed fletum angustie. tedij et anxie-
tatis. et tamen sic seminant & multiplicant oculi
te semina meritorum. vt tēnum veniant cum
exultatione. portantes manipulos premiorum.
Postremo in omnibus. siue remanentibus
tentationibus. siue recedentibus. semper oportet
se conformare diuine voluntati. **R**ecti di-
ligunt te dicitur canticorū primo. **R**ecti sunt
ait beatus **A**ug. super ps. qui volunt quod deus
vult. nam qui volunt deū velle qd ipi volūt. nō
sūt recti. cū voluntas eoz sit tortuosa. voluntas autē
dē regula rectissima oium. qd i isto capitulo hñt
sine sūt. vt d. b. **D**incētij ex qdā tractatulo suo
auctoritates añ adducte ibi posite sūt ad maio-
rem auctoritatem. ditorum. quas vt puto et
aptiores ipse causa breuitatis obmisit.

Notandū quod in **4. s. r.**
tractando de tribus vltimis tonis non est serua-
tus ordo enumerationis positus ab **I**saia. **E**t

Capitulum Vnicum

366

ratio fuit, ut prior materia posterius poneretur
et ideo prius de timore, postea de pietate multo
diffusior ratione materie adiuncte scilicet de vir-
gine maria, et demum de scientia actus est, cui ad-
ditur magnum opus distinctum propter sui
gritudinem in tria volumina, non precise histo-
riarum sed et multorum aliorum de scripturis sa-
cris et dictis notabilibus sanctorum, sed et aliorum
gentilium continens gesta ab initio mundi usque
ad presens tempus scilicet annus domini ab in-
carnatione. **Incipit.** Si tamen vita fuerit co-
mes ad perficiendum quod iam perductus est usque
ad annum domini sexcentimum scilicet usque
ad mortem Gregorii, magni, et imperium foce
Lum enim ut dictum est ad totum scientie per-
tineat bene conuertiari in medio nationis pra-
ue et puerse, et scire discernere credenda a non cre-
dendis, et agenda et non agenda ut bona assumant, et ma-
la renuant quae plurimum ad se pertinent iuuare praecedentia
gesta. Nam ratio praeteriti scire futura facit. Ex
errantibus enim perfectorum ut primorum pa-
rentum Moysi, Aaron, David, et aliorum me-
lius sciuntur pericula nostra ut caueantur. Ex il-
latione flagellorum contra malos perpenditur
grauitas peccatorum, et quantum deo displiceat,
ut non committantur, et commissa per peniten-
tiam remoueantur. Ex translatione et mutatio-
ne regnorum et dominiorum, aduertitur vanitas et
instabilitas mundanorum, ut contemnantur.
Ex depreffione superbiorum et humiliatione, ut
edificantium turrim ad celum pertingentem ba-
bel, pharaonis, Nabuchodonosor et aliorum, ad-
scitur mortalem non paria sentire de deo, sed ut
omnes ei subiciantur. Ex narratione euange-
liorum docentur impleta, que per sanctos pro-
phetas prenucciata fuerant de mysterijs christi
quorum prophete plures hic expressantur. Ex
sententijs tam gentilium quam sanctorum ibi scire va-
let quilibet, quomodo conuersari debeat in mundo.
Et quia plus mouent exempla quam verba, ideo po-
nuntur multe historie et opera virtutum a sanctis
perpetrata, ut ad ea imitanda prouocentur. **Si-**
racula plurima referuntur ad dei gloriam et fidei
christiane confirmationem. In libro autem de
septem tonis cuius auctor fuit frater ordinis
predicatorum, sed nomen eius ibi non ponitur
in tertia parte ponit de tono scientie, ut sicut per

timorem retrahitur quis a malo, et per pietates
promouetur ad bonum diuini cultus et miseri-
cordie ad proximum, ita per scientiam extrahitur
a malo, quo irretitus est peccator. **Iuxta illud**
proverbioꝝ. **Si** scientia placuerit anime
tue, prudentia seruabit te, ut enuaris a muliere
mala scilicet malicia et concupiscentia peccati. **Et**
proverbio. **Non** est scientia, ibi non est ani-
me bonum, et hoc scilicet ut extrahatur de malo
culpe per penitentiam. **Unde** ibi inserit tractatum
de penitentiis prolixum et partibus eius. **Sed** quia
de ea diffuse notatum est in tertia parte in titulo
de sacramentis et in alijs locis, ideo nihil de ea
hic. **Sed** finis sit huic quarte parti, que est de vir-
tutibus et tonis spiritus sancti, cui cum patre et
filio sit laus et gloria per infinita seculorum secula.

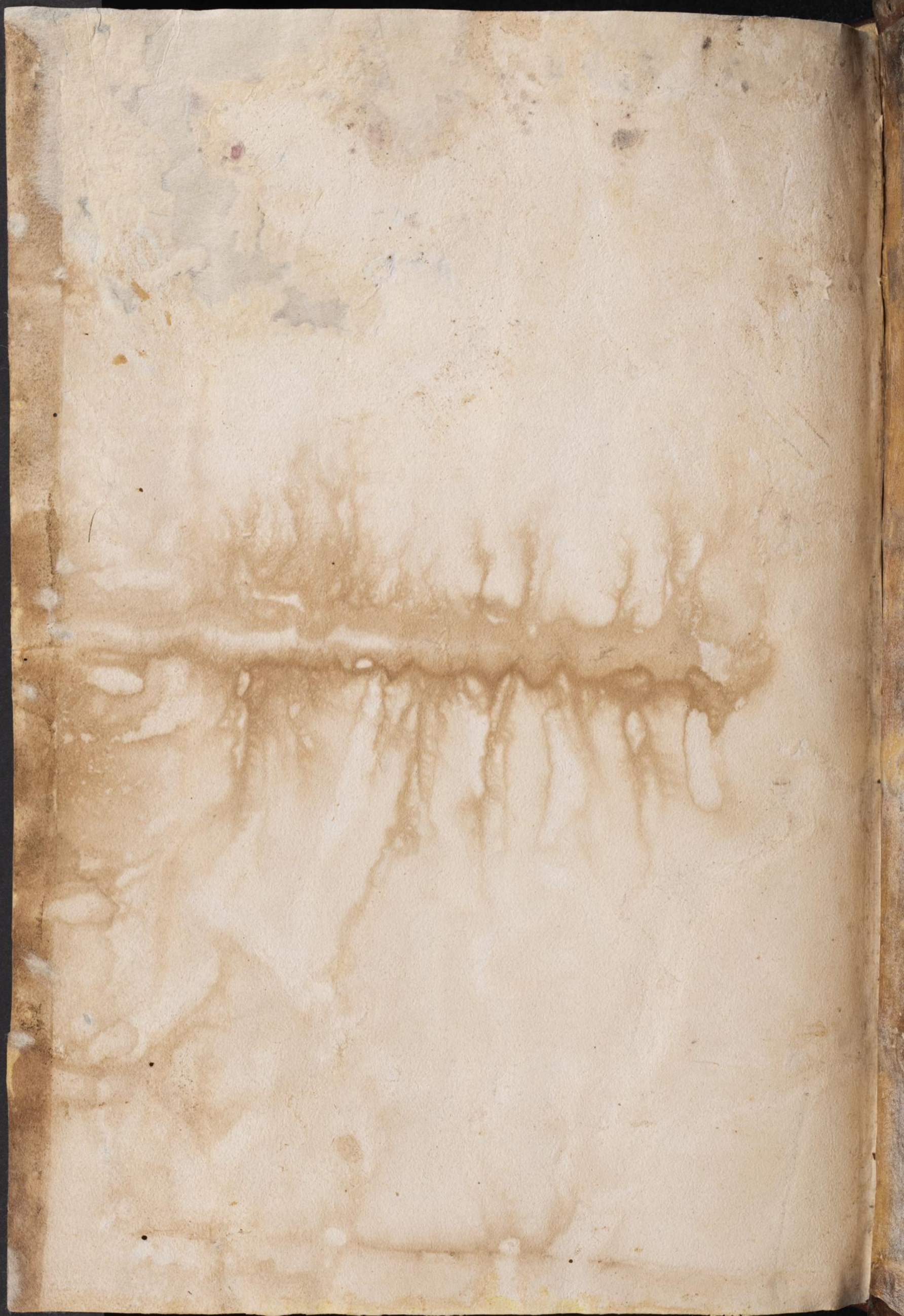
Obiit ipse Antoninus vir consiliorum claris-
simus Romane urbis olim auditor causarum,
tunc archiepiscopus florentinus, ordinis predicatorum
obseruantialis professor, Anno dominice incar-
nationis millesimoquadringentesimoquinqua-
gesimo nono, in vigilia ascensionis domini, secun-
do videlicet die May, miraculis clarens. **Cuius**
preconia in dies augetur ex salutari eius doc-
trina, summam in epigraphia tuo congesta vi-
delicet.

Hic est ille tuus pastor florentia, pro quo,
Non cesses mesto, spargere rore genas,
Paribus haud prius pietate Antoninus impar,
Qui scripsit quicquid littera sacra docet.

Opus quod preclarum, quarte partis summe An-
thonini, florentinorum archiepiscopi, tractans
de virtutibus, de tonis spiritus sancti, deque diuina gra-
tia, annexis quam plurimis alijs valde utilibus, et
precipue de intemerata christifera gloriaque virgine
maria, de scriptura sacra atque gentiliis, de erro-
ribus iudeorum saracenorum et hereticorum, de ar-
ticulis quibusdam in quibus magister sententiarum
et gratianus communiter non tenentur, de erro-
re fraticellorum, habetur satis utilia, circa pau-
peratam christi, de antichristo inferno, purgato-
rio finali iudicio etc. **Explicit** feliciter Anno na-
tuitatis dominice, **Incipit** xvij. kalendas de
ro Martij, xij.

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUSSELDORF

M. Theol & Sch. 39.

Capitulum unicum

ria posterius ponere
 rea de pietate multo
 diuncte scilicet de vir
 tia actus est. cui ad
 ctum propter sui ho
 a. non precise histo
 rorum de scripturis sa
 crozum. sed et alioz
 ab initio mundi vsq
 annus domini ab in
 amen vita fuerit co
 m perductus est vsq
 finum scilicet vsq
 ni. et imperium foce
 tonum scientie per
 medio nationis pra
 e credenda a no cre
 bna assumat. et ma
 onit iunare pcedenti
 cire futura facit. Ex
 n vt primorum pag
 uid. et aliozum me
 vt caueantur. Ex il
 malos perpenditur
 tum deo displiceat.
 missa per peniten
 atione et mutatioe
 uertitur vanitas et
 vt contemnantur.
 et humiliatione. vt
 n pertingentem be
 osos et aliozum. adi
 ntire de deo. sed ve
 arratione euange
 ue per sanctos pro
 de mysterijs christi
 exprefiantur. Ex
 sanctorum ibi scire va
 sari debeat in mdo
 la qd verba. ido po
 virtutum a sanctis
 prouocentur. Si
 rei gloriam et fidei
 In libro autem de
 uit frater ordinis
 s ibi non ponitur
 entie. vt sicut per

rimorem retrahitur quis a malo. et per pietates
 promouetur ad bonum diuini cultus et miseri
 cordie ad proximum. ita per scientiam extrah
 tur a malo. quo irretitus est peccator. Juxta il
 lud prouerbiorum. Si scientia placuerit anime
 tue. prudentia seruiabit te. vt eruaris a muliere
 mala scilicet malicia et concupiscentia peccati. Et
 prouerbio. xix. vbi non est scientia. ibi non est ani
 me bonum. et hoc scilicet vt extrahatur de malo
 culpe per penitentiam. Vnde ibi inserit tractatu
 de penitencia prolixo et partibus eius. Sed quia
 de ea diffuse notatum est in tertia parte in titu
 lo de sacramentis et in alijs locis. ideo nihil de ea
 hic. Sed finis sit huic quarte parti. que est de vir
 tutibus et donis spiritus sancti. cui cum patre et
 filio sit laus et gloria per infinita seculorum secula.

Obat ipse Antonin^o vir consiliorum claris
 simus Romane urbis olim auditor causarum.
 tunc archiepiscopus florentinus. ordinis predicatorum
 obseruantialis professor. Anno dominice incar
 nationis millesimoquadringentesimoquinqua
 gesimonono. in vigilia ascensionis domini. secun
 do videlicet die May. miraculis clarens. Cui^o
 preconia in dies augetur ex salutari eius doctri
 na. summam in epigraphia tuo congesta vi
 delicet.

Hic est ille tuus pastor florentia. pro quo.
 Non cesses mesto. spargere roze genas.
 Dumbo haud prisca pietate Antonin^o ipar.
 Qui scripsit quicquid littera sacra docet.

Opus quod clarus. quarte partis summe An
 thonini. florentinorum archiepiscopus. tractans
 de virtutibus. de donis spiritus sancti. de quibus diuina gra
 tia. annexis quibus plurimis alijs valde vtilibus. et
 precipue de intemerata christifera gloriae virgine
 maria. de scriptura sacra atque gentiliis. de erro
 ribus iudeorum saracenorum et hereticorum. de ar
 ticulis quibusdam in quibus magister sententiarum
 et gratianus communiter non tenentur. de erro
 re fratricellorum. habetur satis vtilia. circa pau
 pertatem christi. de antichristo inferno. purgato
 rio finali iudicio etc. **Explicet feliciter Anno na
 tivitatis dominice. MCCCLXXV. Kalendas de
 cio Martij. riq.**

